Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНО: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 175. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 175. VOL. LXII.

АЙЗЕНГАВЕР ПРОТИ ТОГО, ЩО Б ПАРТІЯ ЗВ'ЯЗУВАЛА СВОЮ ДОЛЮ З ОДНІЄЮ ОСОБОЮ

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер сказав на зборах провідників Республіканської Партії, щоб його партія не об'єднувала своїх надій на перемогу в виборах 1956 року з одною особою, бо ця партія є така велика і має так багато здібних людей, що не потребує цього робити. „Людські істоти є кволі і смертні, казав Айзенгавер, і тому не треба надто сильно причіпати шпильки до одного прапору на машті корабля, бо якщо б корабель затопився, то важко було б її відорвати і причепити до іншого". Але президент дещо злагіднив цю свою осторогу тим, що сказав пізніше такі слова: „Коли я бачу ваші обличчя, мені більше подобається Республіканська партія як будь-коли". Президент промовляв впродовж пів години, і в своїй промові виклав філософію Республіканської Партії, кажучи, що ця партійна філософія повинна базуватися на філософії покійного президента Абрагама Линколна. Вона повинна бути поступова і змагати до миру і добробуту". Стейтові республіканські провідники не були захоплені тим, що сталося в Денвері, бо вони сподівалися, що вдасться вже тепер змусити президента до того, щоб він виявив свої заміри щодо кандидатури в 1956 році і тим самим підніс духа серед республіканців. Зустріч президента з республіканцями відбулася в готелі „Бравн Палац" і тривала коло 80 мінут. Республіканці після „вишколу" в Вашингтоні вислали були таку заяву президентові: „Ми збираємося підтримувати вас знову в 1956 році", бо „нам подобається Айк більше як колибудь давніше". Після того, як Айзенгатер залишив конференцію, республіканські провідники різно коментували його промову. Одні казали, що президент „не зачинив дверей" в справі своєї кандидатури. Але були й такі, що були менш оптимістичні і заявляли, що на основі президентової промови важко твердити, що він буде ще раз кандидувати. Та ніхто з республіканців не був такий оптиміст, як голова партійного крайового комітету Лінард Голл, який ще перед конференцією казав, що Айзенгавер напевно буде кандидувати. Та пізніше знову поправилися настрої, і багато республіканських провідників далі вірять, що Айзенгавер таки погодиться кандидувати в 1956 році. Між ними находиться і Лінард Голл, який вже в Вашингтоні, після повороту з Денверу, заявив, що він вірить у те, що Айзенгатер таки буде кадидувати. „Я тепер краще думаю про цю справу, як давніше, казав Голл, бо мої припущення скріпилися під час подорожі до Денверу". Голл сказав на телевізійній станції NBC, що не може дораджувати президентові, коли він має проголошувати свою кандидатуру. Але, на думку Голла, добре було б, щоб Айзенгавер виявив свою згоду на кандидатуру на початку найближчого року.

Американський сателіт зможе осягнути висоту 800 миль

Вашингтон. — Голова технічного відділу при Крайовому Комітеті ЗДА для Міжнародного Географічного Року, д-р Гомер Е. Нювелл заявив, що американський сателіт землі зможе літати не на висоті 200 до 300 миль, як ще недавно думали, тільки на висоті 800 миль. Він також сказав, що американці випустять в 1957-1958 роках кілька сателітів, які летітимуть зі швидкістю 18,000 миль на годину, і то в різних напрямках. Один летітиме в районах північного бігуна, інший довкола землі в районі рівника, а третій летітиме в напрямі, який буде під кутом до двох попередніх. Ці перші проби з сателітами землі відбудуться під час географічного року, який вже проголошений на 1957-1958 роки.

Уряд видає на старечі пенсії п'ять більйонів долярів

Ню Йорк. — Комісар Адміністрації Соціяльного Забезпечення Чарлз І. Шотленд повідомив під час промови в готелі „Статлер" в Ню Йорку, що ця Адміністрація виплачує річно на старечі пенсії робітникам та їхнім родинам 5,00,000,000 долярів річно. Усіх управнених осіб до старечих пенсій находиться в цій країні — 7,500,000. Ця сума видатків на старечі пенсії перевищає всі видатки на цю саму ціль, які видають інші публічні і добровільні приватні інституції. Між особами, які дістають фонди з Адміністрації Соціяльного Забезпечення, находиться і 1,250,000 дітей, які залишилися неповнолітніми сиротами після смерти батьків.

В АМЕРИЦІ

● **Секретар Білого Дому М. Снайдер** заявив, що президент Айзенгавер не відповідатиме на обвинувачення Винстона Черчила, який заявив, що з вини ЗДА не здобуто Берліну, і внаслідок цього прийшло до поділу Німеччини. Снайдер сказав, що про поділ Німеччини рішали політики, і на нього погодився тоді також Черчил.

● **Комендант** Летунської бази, що знаходиться недалеко Рено, Невада, лейтенант полковник В. Е. МекКензі, заперечив поширювані чутки, буцімто в летунській школі „при допомозі тортур" летунів привчають зносити тортури в можливому комуністичному полоні. МекКензі заявив, що цей вишкіл відбувається нормально, і досі ні один з 29,783-ох учнів цієї школи не потребував лікарської опіки.

● **65,000 покупців** відвідали протягом одного дня нововідкриту крамницю Гімбелса в Вестчестері, Н. Й. Площа, яка може вмістити 5,000 авт, була цілий день заповнена. Гаслом цієї крамниці є: „Ми вдоволені аж тоді, коли вдоволені покупці".

● **Коло Бербенку,** Каліф. розбився пасажирський літак, на якому їхало 30 осіб. Три пасажири загинуло, а 24 поранені.

● **У зоопарку в Шикаго** відбулася трагедія. До клітки, в якій знаходилась пара пантер, помилково ввели п'ятьох левів. Самець пантери кинувся на левів, і за кілька секунд згинув під їх кігтями. Самицю врятувала сторожа, яка при допомозі залізних штаб та струмів води відігнала левів від неї.

● **З Трієсту,** Італія, прибув до ЗДА посадник міста Джанні Бартолі з дружиною. Він буде гостем державного департаменту і відвідає Вашингтон, Дітройт, Филаделфію, Балтімор та Бостон.

● **Губернатор Ню Йорку** Гарриман назвав „скандальною справою" те, що сільська громадська рада в Сендс Пойнті, Лонг Айленд, відмовила жидівській релігійній громаді, яка нараховує 200 родин, відкрити синагогу в новозакупленому будинку. Громадська рада зробила це на основі закону, який реґулює віддалення між окремими будівлями.

● **Гумова промисловість ЗДА** цього року має продати товарів на 5,250,000,000 долярів. Досі найбільше ґумових виробів продано в 1953 році — на 5,000,000,000 долярів.

Труман проти зменшень видатків на оборону

Шикаґо. — Бувший президент Геррі С. Труман промовляв на демократичному прийнятті в Шикаґо і заявив, що зменшення видатків на оборону держави „неконечне і небезпечне". Це зменшення видатків на оборону, на думку Грумана, робить уряд президента Айзенгавера з „політичних мотивів", щоб збалянсувати бюджет, але державна оборона — це завелика річ, щоб її можна було жертвувати на „вівтарі збалянсованого бюджету". Комуністичні заяви про мир зовсім не дають такої певности, щоб можна було зменшувати оборону цієї країни. Голова Об'єднаних Шефів Штабу адмірал Артур В. Радфорд відповів на заяву Грумана, що „він нічого не знає про акцію для зменшення видатків на бюджет, а проте він повинен би про це знати".

Почався страйк 43,000 електротехнічних робітників в корпорації Вестінґгавз Електрік

Питсбурґ. — Вночі з неділі на понеділок 12 вересня почався страйк 43,000 робітників, членів Міжнаціональної Спілки Електротехнічних Робітників, КІО, у фабриках корпорації Вестінґгавз Електрік. Виник страйк у зв'язку з тим, що керівництво корпорації започаткувало в деяких фабриках перевірку часу і видатности праці, що привело до протесту робітників і страйку в льокальних відділах Спілки. Між проводом Спілки Електротехнічних Робітників і керівництвом корпорації відбуваються далі переговори і є надія, що пощастить відкликати страйк і спонукати робітників вернутися до праці.

СПІЛЬНИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ З АМЕРИКИ І З КАНАДИ

Торонто, Канада. (Н-вич). — В днях 3-го і 4-го вересня ц. р. відбувся тут З'їзд, що його влаштували два наші інженерські товариства: Т-во Українських Інженерів в Америці і Українське Технічне Т-во в Канаді. З'їзд, яким проводив інж. А. Мілянич (Дітройт), заслухав на пленумах і по комісіях 14 доповідей і розглянув цілу низку питань технічного і економічного змісту. Дуже важним вислідом з'їзду треба вважати покликання до життя нової організаційної клітини п. н.: „Координаційний Осередок Праці Українських Інженерів", як плянувальний, дорадчий і координаційний орган для обох згаданих товариств, як теж проголошення журналу „Вісті Т-ва Укр. Інженерів в Америці" спільною пресовою трибуною обох товариств під назвою „Вісті Українських Інженерів".

З'їзд відбувся в найбільшому готелю Брит. Імперії „Роял Йорк". Зареєстрованих учасників з різних міст Америки і Канади було 133. Доповнили З'їзд великі товариські імпрези: Баль в суботу і комерс у неділю. Обі ці імпрези відбулися теж у названому готелі.

ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ ПОПУЛЯРНІСТЬ ФЕСТИНІВ НА СОЮЗІВЦІ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СУМНУ ПОГОДУ, ПОНАД 1,000 ОСІБ ВЗЯЛО УЧАСТЬ У ФЕСТИНІ В НЕДІЛЮ; „ВЕСЕЛІ ВОЛОКИТИ" І „ГРИЦЬ ЗОЗУЛЯ" НАЙБІЛЬШОЮ АТРАКЦІЄЮ ФЕСТИНУ; ТАМАРА САГАЙДАЧНА — „МІС СОЮЗІВКА" НА 1956-ий РІК

Союзівка, Кергонксон. — Понад тисяча осіб, що приїхали 8 автобусами і майже двома сотнями приватних автомобілів із багатьох міст і місцевостей та, не зважаючи на сумнівну погоду, взяли участь у першому осінньому фестині на цій оселі Українського Народного Союзу минулої неділі, 11-го вересня, дали найкращий доказ великої популярности того роду імпрез, як і самої „Союзівки". Бо хоч на самій Союзівці дощ тільки „погрожував" і опісля випогодилось та світило сонце, проте цей дощ супроводжав виїзд прогулянок на фестин з Ню Йорку і Ню Джерзі. Фестин попереджено Богослуженням, що його відправив під вільним небом Всч. о. Зиновій Бачинський з Джерзі Сиґі, виголосивши актуальну проповідь. О год. 3-й після обіду на великій площі біля клюбу „Веселка" почалася фестинова програма. Започатковано її піднесенням на щогл американського і українського прапорів, при звуках американського і українського національних гимнів. Голова Окружного Комітету Відділів УНС метрополії Ню Йорку, заст. гол. предс. УНС адв. М. Пізнак коротко привітав гостей та представив їм приявних на фестині членів Головного Уряду УНС: гол. предсідника Д. Галичина, гол. касира Р. Слободяна, гол. секретаря Г. Германа, гол. контролера П. Кучму та гол. радного д-ра Ярослава Падоха, а гол. предс. Д. Галичин виголосив коротку промову, звертаючи увагу приявних на всебічну активність УНСоюзу та наводячи конкретні приклади тієї активности з останнього часу. Великою атракцією фестину був виступ „Веселих Волокит", високомистецького квартету в складі: Є. Чорній — тенор, І. Задорожний — 2-ий тенор, О. Стецура — баритон і В. Баранський — бас, і Б. Перфецький — акомпаніямент на фортепіяні, та виступ дир. Йосипа Гірняка в ролі „безсмертного" Гриця Зозулі, монолог для якого приготовив, спеціяльно для цієї нагоди, мистець Едвард Козак. Виступи Волокит і Зозулі тисячна публіка прийняла з найбільшим ентузіязмом. Дотепне канферансьє вів ред. Іван Кедрин. На закінчення фестинової програми, яка включала такі „старокрайові" розваги, як биття горшків, перегони в мішках, „змагання до ковбаси" на стовпі (її здобув Віктор Бобанський, одержавши нагороду, крім самої ковбаси, ще й 5 долярів, що їх був призначив для переможця п. Степан Зілинський з Нюарку) і т. п., обрано також „Міс Союзівку" на 1955 рік. Безсумнівним переможцем популярности була п-ні Квітка Стецюк, бо вона здобула найбільше квітів, але тому, що вона, як урядничка Адміністрації „Свободи", з тієї перемоги зрезиґнувала, окреме жюрі обрало на „Міс Союзівку" панну Тамару Сагайдачну з Гоксвіл, Лонг Айленд, а друге місце в конкурсі здобула молода пластунка Уляна Кебало. На фестині було й чимало гостей з віддалених місцевостей, включно з більшою групою народженої тут молоді, що приїхала на Союзівку просто з конвенції своєї Ліги в Питсбурґу минулої неділі.

Популярність фестинів на Союзівці потверджує й факт, що вже напередодні фестину, в суботу 10-го вересня, всі місця і нічліги на Союзівці були зайняті. Того ж дня ввечорі гостила на Союзівці, під проводом своїх старших провідників і виховників, група молоді з МУН, зокрема самодіяльний гурток „Джерело" при 10-му відділі ОДВУ та група танцюристів школи п. Романа Петріни з Бруклина. На естраді у вестибюлі Гостинниці вони вивели кілька народних танків та виставили п'єску Підгірянки „В чужому пір'ю", при фортепіяновому акомпаніяменті проф. Ів. Недільського.

Багато труду в успішне переведення фестину та його програми вклали, крім працівників Головної Канцелярії УНС і В-ва „Свобода" та деяких завжди готових до народної праці жінок під проводом п-ні Слободян, дружини головного касира УНС, група пластунок і пластунів з Н. Йорку і Джерзі Сиґі під проводом пл. сен. Юрія Ференцевича.

ФРАНЦІЯ ВИРІШУЄ СПРАВУ МАРОККО

Париж. — Французький уряд видав маніфест до мешканців Марокко, який покривається з заявою міністра для справ Тунізії і Марокко П'єра Жулі, що „дуже швидко" будуть оприлюднені всі важливі постанови, які вирішать майбутність Марокко. Французький уряд закликає всіх мешканців тієї північно-африканської країни до спокою і терпеливости. Водночас військо й поліція у Марокко стоїть напоготові, лякаючись вибуху нових поважних заворушень. Річ у тому, що уряд заповів був, що до 12-го вересня ц. р. буде створений новий авторитетний уряд в Марокко, а тим часом не вдалось дотримати те приречення. Все ж, французький уряд настроєний оптимістично. Прем'єр Фор і міністер закордонних справ Піне рішені послідовно реалізувати прийнятий в Е-ле-Бен у переговорах з марокканцями плян. Генерал Катру і один високий урядовець з міністерства закордонних справ вернулись з Мадаґаскару і звітували на раді міністрів про свої розмови із засланим туди колишнім султаном Бен Юссефом. Генерал Катру признав, що це парадоксальна ситуація, що Франція звертається до марокканського монарха, якого вона сама скинула, щоб він поміг їй розв'язати політичні труднощі в його країні. Бен Юссуф передав французьким висланникам на письмі свою згоду на виготовлений компромісовий плян і своє запевнення щодо згідливої співпраці з французьким урядом у розв'язуванні марокканської кризи. Теперішній султан Муляй Арафа має в перших днях цього тижня „тихо і мирно" щезнути, випровадившись просто з султанського палацу і звільнивши таким чином султанський престіл. Він буде покищо необсаджений, а покликана реґенційна рада сформує уряд з усіх партій і груп. Цей уряд почне переводити наспілку з Францією реформи, які мають перетворити Марокко в „модерну демократичну державу". Марокко має стати „незалежним, але „у вічному зв'язку" з Францією, яка відатиме закордонними й військовими справами країни.

Комуністичний Китай звільняє всіх цивільних американців

Женева. — На 14-му з черги засіданні конференції між представниками ЗДА і комуністичного Китаю, яка триває в Женеві від 6-ти тижнів, осягнено порозуміння щодо принципу свободи цивільних американців виїхати з комуністичного Китаю і китайців у ЗДА вернутися на китайський суходіл. Видано в цій справі спільний комунікат, — підписаний амбасадорами Александром Джансоном і Ванг Пінг-наном, з дати 10-го вересня 1955. Цей комунікат, стверджуючи згаданий в горі принцип, дозволяє всім американцям в Китаї, які мали б якісь труднощі від китайських комуністів в одержанні візи на виїзд, звертатися до англійської амбасади в Китаї зі скаргами, а китайцям в ЗДА звертатися в аналогічних справах до амбасади Індії в ЗДА. В коментарях до того комунікату говориться, що на 41 американську цивільну особу, що знаходилися на офіційній листі, 12 вже дістали візи, 10 мають дістати в найближчих днях, а решта, що ще перебувають у в'язниці, мають бути звільнені „ступнево". Про інших американців, які напевно знаходяться в Китаї, нема точних відомостей. Щодо китайців в ЗДА, то річ іде про 129 студентів, яким не дозволено вернутися до Китаю під час Корейської війни. З них коло 50 вже залишили ЗДА, а від 11 липня до 31 серпня виїхали на Далекий Схід інших 173 китайців.

Польський екзильний прем'єр утік до Варшави

Лондон. — Варшавське радіо принесло вістку, що Гуґон Ганке, від серпня ц. р. прем'єр польського екзильного уряду у Лондоні, вернувся як „добровільний репатріянт", до Польщі, Ганке виділи востаннє в понеділок у минулому тижні на летовищі в Римі. Комуністичне радіо з Варшави оприлюднило заяву Ганке, — який — мовляв — „переконався" про потребу вертатися до краю під впливом теперішньої офіційної польської репатріяційної акції. Польські еміґраційні кола висловлюють здогад, що Ганке поїхав до Польщі під натиском комуністів, які шантажували його долею, його дружини і дітей, що залишилися були в Польщі.

П'ять американських сенаторів зустрічаються у Москві з Булґаніним і Хрущовим

Москва. — П'ять американських сенаторів зустрінуться у вівторок, дня 13 вересня з совєтським прем'єром Булґаніним і секретарем комуністичної партії Совєтського Союзу Хрущовим. Всі ці сенатори — Іcттес Кіфовер і Дж. Ален Фрір, демократи, та Джордж В. Мелон, Генрі В. Дворжак і Мілтон Р. Янґ, республіканці, відбувають подорож по Совєтському Союзі і востаннє на протязі 2-ох годин оглядали вони совєтську атомову стацію. Їм показували там кольоровий фільм про працю цієї стації і вони мали теж змогу оглянули приміщення з реактором і ґенератором. Влаштувала сенаторам ці відвідини, як і зустріч з Хрущовим і Булґаніним, американська амбасада у Москві. Булґанін і Хрущов погодилися зустрітися з сенаторами і відбути з ними розмову, не зважаючи на те, що вони зайняті конференцією з Аденауером.

Світовий Банк стверджує зріст продукції в світі

Вашингтон. — Міжнародний Банк для Відбудови і Розвитку стверджує, що в більшій частині світу продукція зростає. Він також повідомляє про те, що майже в цілому вільному світі зростає життєва стопа населення. Зріст продукції випереджує збільшення населення, що є доброю запорукою, що економічні умови світу можуть поправитися в найближчих роках. Світовий Банк склав цю заяву перед тим, як його представники виїхали на десяті річні збори цього банку, які відбудуться в Істанбулі, Туреччина. Там одночасно відбудуться збори Міжнародного Монетарного Фонду. На чолі американської делеґації на ці збори стоїть секретар скарбу Джордж Гомфрі, який заявив, що головною ціллю нарад в Істанбулі буде те, щоб і надалі втримати добробут в державах вільного світу.

НІМЕЦЬКО-СОВЄТСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В МОСКВІ ГРОЗИТЬ ПОВНА НЕВДАЧА

Москва. — Хоча німецька делеґація в Москві на чолі з канцлером Аденауером видала для совєтських достойників бенкет на „дачі" під Москвою, яку дістала була до розпорядження від совєтського уряду, а сам Аденауер, Булґанін і Хрущов позували фотографам всміхнені, стискаючи один другому руки, проте німецько-совєтській конференція, яка 9-го ц. м., в минулу п'ятницю розпочалася у Москві, грозить повна невдача. Зараз у перших заявах Булґаніна й Аденауера виявилась засаднича розбіжність у підході до питання „нормалізації" совєтсько-німецьких взаємин. — Булґанін заявив, що обидві держави, СССР і Німецька Федеративна Республіка (Західня Німеччина) повинні не гаючись встановити „нормальні дипломатичні, господарські і культурні взаємини, а Аденауер відповів на це, що „механічна нормалізація" відносин не доведе до нічого доброго, бо конфлікти існують далі, й тому треба спершу зліквідувати самі причини існуючого напруження. Між тими причинами він назвав відразу об'єднання Німеччини й справу звороту всіх німецьких полонених, затриманих ще в СССР. Щоправда, Аденауер не говорив про потребу вирішити на конференції в Москві справу об'єднання Німеччини, лише „наблизитися до тієї цілі". Зате Булґанін відповів, що найбільшою перешкодою для об'єднання Німеччини є приналежність Зах. Німеччини до НАТО, а щодо звільнення німецьких полонених, то в СССР — мовляв — є тільки 9,626 німецьких „воєнних злочинців". Справу звільнення їх можна б переговорити тільки у приявності також делеґатів від Східньої Німеччини, якщо ж західньо-німецька делеґація не хоче засідати разом з східньою, то й не можна взагалі говорити про цю справу. Хрущов добавив ще, що коли Зах. Німеччина не хоче негайно нав'язати дипломатичних взаємин з СССР, — то цей останній, мовляв, „може чекати". Таким чином большевики не подали надії, що вони в найменшій мірі хочуть піти назустріч німецьким вимогам, а всю Московську конференцію хочуть звести виключно лише до питання про нав'язання дипломатичних зв'язків. Обидва міністри закордонних справ, Молотов і Брентано, мають виготовити плян, як мають виглядати дальші переговори, які після двох засідань зависли в повітрі. Аденауер має в середу від'їхати з Москви до Бонну.

Військо встановляє спокій в Істанбулі

Істанбул (Туреччина). — Після проголошення винятковою стану і після того, як проти демонстрантів кинено військо, протигрецькі демонстрації в Істанбулі та в інших містах Туреччини припинилися. Дотеперішнє слідство виявило, що привели до демонстрацій фальшиві вістки про те, буцімто в грецькому місті Сальоніках кинено бомбу в дім, у якому народився основник модерної турецької держави Кемаль Ататурк. У висліді демонстрацій було матеріяльних шкід і втрат на 100 мільйонів долярів. Істанбул та інші місцевості в Туреччині находяться далі під владою армії. Демонстранти домагалися прилучення Кипру до Туреччини і виступали проти грецьких домагань незалежности для цього острова. У зв'язку з демонстраціями зрезиґнував міністер внутрішніх справ д-р Намік Гедік і його становище перейняв тимчасово Етем Мендерес, міністер оборони. Новим директором державної поліції призначено Кемаля Айгуна.

Французькі резервісти відмовляються послуху

Париж. — Коло 400 молодих чоловіків, членів резерви французького летунства, відмовились всісти до поїзду, який мав завести їх до порту в Марсей в дорозі до Марокко. Французькі резервові летуни й вояки летунства кричали „Марокко для марокканців" й оправдували свій бунт нехіттю підтримувати французьку колоніяльну політику в Північній Африці. Змобілізовані резервісти поставили спротив поліції, яка хотіла силою навантажувати їх до поїзду. Поліція очистила залізничу стацію з цивільних осіб, які придивлялись тій сцені. Міністер оборони заповів переведення гострого слідства в цій справі. Французький уряд покликав був до війська 50 до 60 тисяч резервістів з тих наймолодших річників, які недавно закінчили військовий вишкіл.

В СВІТІ

● **Генерал Жорж Катру,** який полетів від імені французького уряду до колишнього султана Марокко Бен Юссефа, що його французи два роки тому заслали на Мадаґаскар, після розмов із ним вернувся до Парижу з доброю для французів вісткою: Бен Юссеф, який навіть із свого заслання має величезний вплив на марокканських націоналістів, поставився прихильно до французько-марокканського компромісового пляну. Тому тепер французи дозволили поїхати до Юссефа групі марокканських націоналістичних діячів. Юссеф переїде до Франції.

● **Рандольфа Черчила,** сина недавнього британського прем'єра, члена англійського парляменту, покарали грошовою карою $5 за неправильне запаркування авта. Рандолф Черчил сварився з поліціянтом, доказуючи йому, що це не він завинив, а недоладний поліційний припис, і що в тому місці треба було б дозволити паркувати авта.

● **Кунвар Індеріт Сінґ,** авантюрист-терорист з маленького королівства Непаль в гімалайських горах, за голову якого була оголошена нагорода, як за засудженого заочно на смерть за безліч нападів і вбивств, тепер, на інтервенцію комуно-китайської дипломатії, вертається до Непалю і має бути амнестований непальським королем. Сінґ перейшов вишкіл в комуністичному Китаї і, правдоподібно, має підготовляти „мирну" комунізацію Непалю.

● **З нагоди перебування Аденауера у Москві,** часописи пригадують, що він зустрічався вже раз з Вулґаніним, коли був посадником Кілю, а Вулґанін був головою московської міської ради і зараз після війни відвідав кілька західних німецьких міст. Тепер обидва є прем'єрами, але Аденауер — історична індивідуальність з великим голосом, як канцлер, а Вулґанін — „партійний маршал", який слухає в усьому Хрущова.

● **Алі Аґа Хан,** колишній чоловік американської фільмової зірки Ріти Гейворт, багатий індієць, несподівано став власником нової коштовности. Він купив за невеличкі гроші в Парижі портрет королеви Марії Луїзи з Парми, роботи „невідомого артиста". Тепер німецький фахівець ствердив понад усякий сумнів, що автором цього портрету є Франсіско Гоя, славнозвісний маляр початку минулого сторіччя.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ

В останніх тижнях велика частина української вільної преси по цей і по той бік океану знову заговорила про потребу і можливості відповідної координації українських визвольних сил та їх відповідної репрезентації назовні. Тон цих статтей і голосів та їх загальна аргументація дозволяють припускати, що справа направду на добрій дорозі.

Очевидно, що в такій дискусії, самій по собі дуже потрібній і конструктивній, є всілякі недотягнення. Це цілком зрозуміле, що кожна група намагається представити в якнайкращому світлі себе саму і рівночасно обезвартіснювати свого чи своїх партнерів. У таких дебатах це — нормальна процедура, бо в кожному „торзі" кожний добрий купець намагається захвалити свій товар та знецінити інший.

Усе ж таки в Америці є в таких випадках дещо інший звичай, дуже корисний і помічний. У політиці, як і в купецтві, американці тримаються засади, що чуже добре, але своє — ліпше. В американській пресі майже принципово кожну критику попереджується ствердженням позитивних моментів. Так би мовити — насамперед погладять по голові, а опісля вдарять по шиї. Добрі сторони і вартості підкреслюються на те, щоб доказати й виправдати причину та потребу торгу чи порозуміння. З нікчемним бо і безвартісним ніхто не повинен входити в будь-яке партнерство, а слабі сторони партнера видвигається й доказується на те, щоб якнайбільше виторгувати для себе. В той спосіб створюється відповідний балянс та відповідну атмосферу і тло, на яких можуть відбуватися переговори і які допомагають осягнути відповідний результат.

На жаль, серед українців ще такого доброго звичаю немає. Для наших груп усе своє тільки найкраще і найцінніше, а все в іншій групі тільки слабе і безвартісне. Проте, в теперішній дискусії загальний тон багато лагідніший і достойніший, ніж був він у подібних дебатах раніше. Це вже добрий знак, добрий початок і добра передумова. У теперішніх координаційних дебатах помітна також загальна толеранція, і партнерство в спільній репрезентації не виключається вже навіть між найбільшими досі антагоністами.

Які висновки можна зробити з дотеперішніх голосів у цій координаційній справі? Насамперед треба підкреслити в них два головні моменти: всі погоджуються з тим, що впорядкування внутрішніх українських відносин на еміґрації та створення одної відповідної репрезентації потрібне і конечне. Це — вихідний пункт. Другий пункт — це здержливий, але помітний оптимізм, що при добрій волі цю мету можна досягнути.

Це, так би сказати, принципи. Залишається тепер головне: як до такого порозуміння дійти і як його оформити? В цій справі досі ще сказано дуже мало або майже нічого. В дотеперішніх „плятонічних" резолюціях на цю тему, головно на американському континенті, йшло змагання в двох напрямках: одні вважали, що базою такого впорядкування українських відносин та створення спільної репрезентації для всіх повинна стати Українська Національна Рада. Ця вимога була, очевидно, збоку тих груп, що вже так чи інакше скоординовані в УНРаді. Ті, що в УНРаді не є, пішли на деякий компроміс, погоджуючись на те, що УНРада може стати такою базою, але під умовою, що вона буде відповідно переорганізована та достосована. Голоси в започаткованій пресовій дискусії йдуть по тій самій лінії.

Для орієнтації читачів треба ствердити, що досі групи з-поза УНРади беруть у цій дискусії живішу участь, ніж групи з УНРади. Тим самим і пропозиції дещо однобічні, бо переважають голоси, щоб спільну репрезентацію творити з УНРадою, але поза її рямками. Цікаво буде почути голоси і пропозиції з кіл УНРади.

Теперішню координаційну дискусію, крім важкого міжнародного положення для української визвольної справи, гіркого досвіду минулого та наявної для всіх потреби відповідного впорядкування наших сил, викликали дві замітні події останнього часу: поважні недомагання останнього Конґресу Американських Українців та нова криза в УНРаді, зокрема перехід в опозицію ОУН та вияснення причин цього, які подав у пресі голова УНРади після своєї резиґнації. Ці та подібні причини створили це направду „гаряче залізо", з якого, віримо, можна б викувати тепер якусь путню справу, якщо кувати зараз, вміло і добре. Справа на добрій дорозі, і треба багато вирозуміння, мудрости й доброї волі, щоб знову не звести її на манівці, але довести до успішного кінця.

ЗАГРОЖЕНІ АМЕРИКАНСЬКІ БАЗИ

Стара політична правда, що всі міжнародні справи взаємно в більшій або меншій мірі „зазублюються", а тому всі вони більше або менше важливі і ні одна з них не „стоїть збоку" — стосується також останнього напруження між французами та північно - а ф р и к а н с ькими арабськими націоналістами і між жидами та арабами. Америка не може ставитись до тих ніби далеких конфліктів байдуже не тільки тому, що вони в'яжуться з такими загальними м і ж н а р одними проблемами, як збройна й політична сила НАТО (число французьких дивізій на европейському континенті з кожним місяцем менше, бо їх перекидається до Північної Африки), чи доля плянованого середньосхіднього оборонного пакту, але й тому, що ті справи безпосередньо заторкують американські інтереси: вони становлять безпосередню загрозу для існуючих американських морських і летунських баз у тих країнах, або в найближчому їх сусідстві.

Американські л е т у нсько-морські бази розкинені пляново по всьому світу. Вони є найбільшим ґарантом безпеки З'єдинених Держав і всього вільного світу, бо Москва знає, що з тих баз негайно й автоматично прийшов би смертельний протиудар, якщо вона зважилася б напасти на Америку, чи взагалі повести нову аґресію в будь-котрому напрямку. Тих баз так багато й вони настільки „рухомі" (літаконосці), що неможливо знищити їх першим ударом, тим паче, що деякі з них знаходяться у такій поважній віддалі від СССР, що несподівана атака на них майже виключена. Отож, з одного боку, ЗДА мусять дбати про ті бази, як своє найцінніше оборонне знаряддя, а з другого боку СССР докладає всіх можливих сил, щоб ті бази елімінувати, послабити їх або в рішальний момент воєнного зудару унешкідливити. Знаємо, що при всіх розмовах на тему миру і безпеки раз-у-раз повторюється совєтська вимога — зліквідувати НАТО, забрати американські війська з Европи, прийняти принцип, що війська (воєнні кораблі, літаки) одної країни не можуть стояти на території (територіяльних водах) другої країни. Водночас з цими одвертими вимогами йде прихована большевицька акція проти американських баз. Вона ведеться різними шляхами: дипломатичним натиском на різні держави, щоб вони стали „невтральними" або бодай не дозволили Америці творити бази на своїй території, — підбурюванням фальшивою аґітацією даних народів проти американців, — п і д г отовлюванням комуністичних боївок для ведення саботажів та диверсійних випадів.

Все це яскраво виявилось саме тепер, коли у північно-африканських напівколоніях Франції вибухнув гострий конфлікт між французькою адміністрацією і націоналістично-арабськими аспіраціями. На терені французького Марокко Америка має 4 великі військові летовища з постачальними складами і одну летунську базу. Їх збудовано коштом коло пів більйона долярів. Вони не мали досі ніякого клопоту збоку місцевого населення, але зріст французько-арабського антагонізму насуває небезпеку поважних турбот. Річ у тім, що комуністи, на кивок з Москви, повели шалену протиамериканську аґітацію серед арабів, буцімто Америка підтримує французький колоніялізм. Як на головний доказ, вони вказують на факт, що французькі війська, які прийшли тепер до Північної Африки з Европи, вивінувані частинно а м е р и к а н с ькою зброєю. Цю зброю американського виробу французи дістали або через свою участь в НАТО, або зберегли ще з часів останньої війни, — проте, комуністична демагогія промовчує ті подробиці, зате твердить, що Америка дала й дає французам зброю — проти арабів і для закріпачення арабів. Тому існує небезпека, що коли б північно-африканські французькі посілості перетворились в другий Індо-Китай, тоді й американські бази можуть бути наражені на ворожі акти збоку підбурених арабів, тим паче, коли французькі війська матимуть „повні руки роботи" з загальним повстанням, а нафтопроводи й каблі американських баз стали б легкодоступним п р е д м етом напасти. Те саме стосується великої летунської бази в Лібії (Триполісі). Маючи на увазі таку небезпеку, Америка почала, на підставі спеціяльної умови з Еспанією, будувати 4 летунські й три морські бази в Еспанії, але їх будова, чи пак розбудова, знаходиться щойно в початковій стадії.

Не тільки в Північній Африці, але також на европейському південному Сході й азійському Близькому й Середньому Сході політично-військова ситуація погіршилась. Передусім вихиляси Тіта, сполучені із зручними маневрами Москви, поставили взагалі під знак запиту вартість юґославського союзника на випадок війни між Сходом і Заходом. Конкретно, Юґославія відмовилась скласти звідомлення, на що зужито американську допомогу, і відмовилась від конкретизації військового союзу з Грецією і Туреччиною, який тому має паперовий характер. Грецько-турецький союз ослаблений гострим антагонізмом, який вибух на тлі спору за Кипр: 400,000 тамошніх греків, підтримуваних грецьким урядом, хочуть плебісциту, в якому вони напевно заявилися б за приєднання до Греції, а 100,000 турків, енерґійно пітримуваних офіційними чинниками Туреччини, рішуче проти того. Останні масові демонстрації проти греків в різних турецьких містах та вибух бомби в Салоніках під турецьким генеральним консулятом вказують на наявність пристрасних настроїв, що ніяк не скріплюють того важливого антикомуністичного союзу двох держав. Все ж, існує надія, що мудрість грецького й турецького проводів звелить зберегти потрібний обом тим країнам союз. Але вартість турецького союзника, що ненавидить російських комуністів і має найсильнішу на Близькому Сході армію, зменшується гострою фінансовою кризою в Туреччині. Наслідком цієї кризи Туреччина мусить зменшити видатки на армію, а ЗДА не можуть надолужити тих коштів, бо Конґрес проявляє явну тенденцію зменшувати, а не збільшувати допомогу закордонові.

Америка мала донедавна дуже добру марку в арабських та взагалі мохаммеданських країнах. В останньому часі ту марку підриває комуністична пропаґанда, яка причеплює Америці фірму протектора Ізраїлю. В усьому арабському світі існує така ненависть до жидів, що той демагогічний комуністичний арґумент мусить знаходити деякий відгук. І тому відчувається вже деяке прохолодження збоку автохтонного населення до американців в Савді Арабії, де ЗДА мають також свою базу. Америка (й Англія) від років працюють над тим, щоб створити на Середньому Сході бльок держав з протисовєтським вістрям. Ті заходи увінчались частинним успіхом, коли, з одного боку, постав союз Туреччини з Іраком, а з другого Пакістан приступив до південно-східнього азійського пакту. Але до цього часу не вдається втягнути до того бльоку ніякої іншої країни: щоб відтягнути Іран від затіснення його зв'язків із Заходом, Совєти звернули йому борг з часу останньої війни у висоті $14 мільйонів золотом, загрозивши водночас новими прикордонними „інцидентами". Єгипет же, який подав надію, що після полагодження Суезької справи приступить до проєктованого бльоку, тепер щораз більше схиляється в сторону „невтральних", н а с л і д к ом впертої кампанії збоку Совєтів і Індії.

„Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт", обговорюючи ці справи, з великою журбою висловлюється про долю американської оборонної лінії, яка тягнеться на 4,000 миль.

У СОВЄТСЬКОМУ „ТЕАТРІ МАСОК"

Делеґації, туристи, кореспонденти ... Гуртами ідуть до Совєтського Союзу французи, німці, англійці, американці. Оглядають у московському Кремлі „цар-пушку", з якої ніколи й ніхто не стріляв, і „цар-колокол", у якого ніколи й ніхто не дзвонив. Захоплюються багатим вибором товарів в „універмагах". Подивляють високий рівень совєтського сільського господарства у „показовому" колгоспі імени Хрущова біля Києва. Екзотична „Рашія" впускає до себе чужоземних гостей і „розкриває" перед ними свої старанно дотепер бережені таємниці. Гості приглядаються до совєтських людей: ось вони живі персонажі з творів Достоєвського — незглибної психології руські люди, які саможертвенно будують на своїй землі нове життя на зовсім нових соціяльно-політичних основах! І хто має право „народам Рашія" перешкоджати в їх прагненнях?

Чи не так думав республіканський сенатор Джордж Мелон, коли заявив у Москві, що видатки на радіовисильню „Голос Америки" треба було б, властиво, зменшити, бо „зовсім не видно, щоб народи СССР бунтувалися проти свого режиму"? Чи не так думав і бувший посол ЗДА в Москві Джордж Кеннан, заявивши представникам преси, що нова совєтська політика, на його думку, є не політичним маневром, а наслідком щирого прагнення до ліквідації холодної війни. До цього він додав, що „керівники Кремлю зрозуміли, що цілому світові буде ліпше, коли послабне н а п р у ж е ність". Бельгійський міністер Жан Рей також вважає, що нова політика Москви — щира, і вірить у можливість врегулювання відносин між Заходом і Сходом...

Пригадуємо наївні й часом фантастичні описи старої Росії, що їх залишили нам західньо-европейські подорожани минулих століть. Приказовим поняттям стала „развєсістая клюква" одного французького мандрівника 18 століття — низенькі кущі журавлини, що росте на півночі Росії і що їх цей француз згадував у своїх мемуарах, як гіллясті („развєсістиє") дерева, буцімто характеристичні для російських красвидів. А ще ж перед першою світовою війною дехто в Західній Европі вірив, що козаки залюбки їдять малих дітей, а „ле пті-рюс" — українці все ще такі, як змальовував їх у своїх гумористичних оповіданнях Гоголь, і що вони тільки те й роблять, що вигріваються проти сонця та витанцьовують свого улюбленого „гопачка". Тоді також провідні політичні мужі недобачали, щоб народи російської імперії „бунтувалися проти режиму".

Як же воно справді є там, за тою залізною завісою, що в ній після Женевської конференції появилися щілини? Кому вірити — сенаторові Мелонові чи Перл Мести, яка на підставі власних спостережень твердить зовсім інше, як Мелон, а українців бачить не як персонажів з „Вечорів на хуторі коло Диканьки", а як політично дозрілу націю, що є нині найбільшою загрозою для московських окупантів? Чи справді опановані Москвою народи втішаються „досягненнями соціялізму" і зовсім не в голові їм бунтуватись — чи цей совєтський паровий котел, в якому під величезним тиском тримає Кремль поневолені народи, готовий ось-ось вибухнути? І чи не є ці щілини в залізній завісі тими продухвинами, якими Москва хоче обнизити нестерпуче тиснення всередині Совєтського Союзу?

Немає сумніву, що в СССР відбуваються зміни. Вони охоплюють майже все його життя — політичне, економічне і соціяльне. Колгоспник дістає тепер пару копійок більше на свій злиденний трудодень, а платить пару копійок менше в рахунок податку. Про масові арештування, як то було за Єжова, і про масові депортації нібито не чути. Кримінальний кодекс злагіднюється і, як заявив судді Найвищого Суду ЗДА Даґлесові совєтський генеральний прокурор, — переробляється на взірець... французького (!). В провінціяльних крамницях, де досі були лише сірники, оцет та „камса", появляється дещо з товарів „ширпотребу". Ще деякі інші полегші обіцяють підсовєтським народам кремлівські володарі.

Наслідники Сталіна здають собі справу з того, що „батько всіх трудящих" завів був Совєтський Союз у сліпий кут, з якого, щоб врятувати свої шкіри, треба їм негайно шукати будь-якого виходу. Але вони зовсім не думають зраджувати „великі ідеї Ленінового учня і послідовника". Вони шукають виходу з загальної політичної і економічної кризи, в якій опинився СССР — і знайшли його в „співіснуванні" з капіталістичним світом. Так само у 1921 році шукав і знайшов у НЕП'і (новій економічній політиці) Ленін вихід з сліпого кута, в який загнала була країну війна, а потім політика „воєнного комунізму". Так же само шукав його Сталін у 1930 році в колективізації та індустріялізації, використовуючи для того політичні концепції ним же нищених троцькістів і бухарінців. Все це, висловлюючись мовою шкільної політграмоти, — лише „етапи на шляху до світової революції і комунізму". І як було після запровадження НЕП'у та завершення колективізації, так і нині при запровадженні нової політики „співіснування" — залізна завіса дещо підноситься, а виснаженим та виголоднілим підсовєтським народам „жити стає краще, жити стає веселіше". Отже, нічого нового немає...

„Холодну війну", що почалася після гарячої, світової, розпалив сам Сталін з певною ціллю. Найбільшого напруження досягла холодна війна перед його смертю. Якби Сталін не помер наглою смертю, дуже можливо не без допомоги „соратників", — вона напевно вибухнула б, раніше чи пізніше, третьою світовою війною. Зрештою, це старий, як світ, спосіб тиранів — війною зовнішньою відвертати вибух війни внутрішньої, коли в державному кітлі надміру підсилюється тиснення. Одначе, наслідники Сталіна вирішили справу інакше. На рисковну воєнну авантюру, до якої Совєтський Союз не підготовлений, вони не відважуються. Натомість, керуючись марксівською діялектикою, вони стараються осягнути ту саму ціль з зовсім протилежного боку — з боку „мирного співіснування" з американськими й іншими к а п і талістичними „паліями війни".

За якийсь час большевики, при крайньому напруженні народних сил і потуранні західніх демократій, імовірно, залатають хрущовською кукурудзою прориви в сільському господарстві. Забезпечені мировими ґарантіями і всякого роду договорами, розбудують на крові й поті гноблених

(Закінчення на стор. 3-ій)

ТЯГАР РОБОЧИХ ЛІТ...

Тягар робочих літ
  наліг мені на плечі
Стих безтурботний сміх
  і споважніли речі,
І голос чую я
  настирливо-шорсткий:
— Лукавий наймите,
  а де ж доробок твій,
Де плід твоїх трудів
  і творчости твоєї?
Чи ж добре ти робив
  над чорною ріллею?
Чи встигнеш, поки день,
  скінчить свої жнива?
Як гірко слухати
  оті терпкі слова
І як не заздрить вам
  і молодості вашій!
Цій сповненій вина
  і ненадпитій чаші,
Цій гострій свіжости
  передсвітних години,
Цій смужечці зорі
  над білим сном долин!

МИКОЛА ЗЕРОВ

НА ТЕМИ ДНЯ

Совєтська політика „відкривання залізної заслони" не така вже широка і відкрита, як це могло б декому здаватися. Ще є чимало дечого, чого Совєти не хочуть а то й бояться показати і в цьому своєму небажанні кремлівські верховоди вміють бути навіть... нечемними. Трапилося це з двома американськими конґресменами — республіканцями Джаном Дж. Родесом з Арізони й Джозефом Голтом з Каліфорнії. Одержавши дозвіл відбути поїздку по Совєтському Союзі, вони звернулися до совєтського міністерства з а к о р д о нних справ з проханням дати їм дозвіл на їзду до Риги (тaки місто в Латвії!), окупованої Совєтами в 1944 році. На прохання не одержали жадної відповіді, а запитувані представники Інтуриста збули американських конґресменів викрутом, мовляв, з Латвією (інкорпорованою до Совєтського Союзу, як союзна республіка!) ще... неналаднані взаємини.

***

Не повезло теж і демократичному конґресменові з Тексасу Робертові Поджові. Він був такий необережний, що перебуваючи у Гельсінках (Фінляндія), взяв не тільки участь в нарадах Міжпарляментарної Унії, але й виголосив там промову, в якій заявив, що слова словами, але західній світ чекає діл, які б доказали совєтську „миролюбність". Фразу Поджа записано там, де треба, і як тільки він з Фінляндії хотів заглянути до „гостинної" Москви, йому просто і без обиняків сказали „нєт". І Подж мусів вернутися до свого Тексасу так і не побачивши кремлівських фізіономій і не покоштувавши московської ікри та водки.

***

А вже щирого і непідробленого совєтського прийняття зазнав вище згаданий американський конґресмен Джозеф Голт. Забажавши побувати не тільки в Москві, але й на провінції, Голт виїхав з представником американської амбасади і совєтським шофером до Рубльова під Москвою. Хотів там фотографувати жінок, але вони відмовилися, мовляв, вони не зодягнені гарно і годі їм фотографуватися в робочому одязі. Коли ж Голт захотів фотографувати рубльовську церкву та школу, до нього підбіг совєтський офіцер і тримаючи готового до стрілу револьвера, наказував американському конґресменові повторяти фразу: „Я некультурний! Я некультурний!" Тривала така ситуація цілу годину, авто не могло рушити з місця, бо совєтський шофер не вмів його... „привести до ладу" і визволив Голта з опресії щойно совєтський полковник. А м е р и к анський амбасадор Болен так і не дочекався відповіді на свого протеста до м і н і с т е р ства закордонних справ СССР, а Голт — не дочекавшись перепросин — виїхав до ЗДА, збагачений ще одним досвідом (він колишній учасник корейської війни!) і переконавшись не в миролюбності Москви а таки в тому, що в Совєтському Союзі існує... військова диктатура.

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

19

Не встигли ми як слід розтаборитись в касарнях, коли зараз першого дня з'явився пор. Жидік. Кривий, посинячений. Стали ми питати, що з ним, і він розповів:

— Як бачите, вертаюся з посольства. Завдання виконав і вертався назад до своїх, та нечистий спокусив зайти у Вінницю. Тут причепилися до мене большевики. Казали, що підозріло виглядаю, „морда" міцно пошкоджена (а воно так і було від поранення в обличчя). Арештували та віддали до рук ЧК, а ті посадили до тієї школи, що її ви вже бачили, як мені люди казали. Казали, що пізніше розпитають, що я за один.

І посадили здорово!

Спочатку, заки відкрили двері до тієї кімнати, куди мене саджали, ті два чекісти, що мене вели, прикликали на допомогу ще третього. Відімкнули двері, та всі три оперлися в них плечима. Двері відчинялись до середини кімнати. Трохи відчинили, а тоді один вийняв нагана, просунув руку в ту щілину і давай гатити когось наганом. З кімнати тільки зойки доходили. Що то за лихо, думаю собі? Відчинили двері ще трохи і впхнули мене туди. Тоді я зрозумів: людей, як оселедців в бочці. Майже всі похожі на мерців, а сморід такий, що я чуть не зомлів.

— Що це, — питаю, — З того світу повставали, чи що?

— Підожди, кажуть мені. — За якийсь час і ти такий будеш. — Розказують, що дехто сидить тут кілька днів, дехто кілька місяців. Їсти часом дадуть, але частіше забувають. Води на 60 людей дають одне відро на день. На двір не виводять. В оцю бочку (показують) роблять усе. Хоч вішайся, та нема на чому.

Роздивився я, аж не всі на мерців подібні. Деякі похожі теж і на людей, та ті стоять чогось аж у протилежному кутку. Сісти нема де, стільки людей. Пізніше я догадався, чому таке розташування в кімнаті, що здоровіші стоять в кутку: як чекісти відчиняють двері, то не можуть їх відразу відчинити, бо повно людей. Як пролізе рука з наганом, та стане лупити „мешканців", по чім попало, ті мусять натиснути задніх і самі відійти настільки, щоб двері хоч трохи відчинились. Тому тим, що стоять коло дверей, найбільше дістається. При мені був такий випадок, що як рука з наганом лупнула одного чоловіка по голові, так мозок бризнув і готовий труп. Тому, хто ще хоч трохи має сили, старається стати подалі від дверей, а більше знесиленим приходиться підпирати двері і при кожній „візиті" наражати своє життя. Посидів я один день і думаю: буде погано, коли довше сидітиму. Треба щось робити. Стаю коло самих дверей, а плян дальших дій уже готовий. Жду „візити". Чую, відчиняються двері. Я ще, нівроку, міцненький. Як натисну моїх обезсилених сусідів, то двері відчинились, що не треба було вже і нагана пускати в роботу. Я до дверей, а там стоїть чекіст. Я його за петельки, та як ударю коліном межи ноги. Він так і звалився. Я побіг по коритарі та на двір. Дякувати Богу нікого не зустрів. До парку і через нього, а там склад дощок. Я заліз між дошки. Чув, що шукали, але був уже пізній вечір, то й не знайшли! Сидів, поки ви не прийшли, в поблизькому лісі, а оце виліз та прийшов. А що ногу мені трохи понівечили та синяків під очима наробили, то я їм за це віддячусь.

В Богданівському полку неспокій, а у всій Запорізькій Дивізії обурення: ходять чутки, що розстріляли полковника Болбочана, та ще до того нібито і знущалися над ним.

Полковник Болбочан був командиром Запорізької Дивізії під час її відходу до кордонів Румунії (1918 і початок 1919 р.). Кажуть, що Дивізія відступала без боїв від Вороніжчини аж до Дністра (Тираспіль).

А чи знають ті, що так говорять, скільки вояків полягло в боях під час того відступу, а чи знають, в яких обставинах той відступ відбувався? Стократно переважаючі сили большевиків, махнівці і місцева „сволота", сили якої трудно і підрахувати! Чи, може, хотіли б вони (ті, що таке кажуть), щоб полковник Болбочан зробив був „другі Крути"? Щоб втягнув був в нерівний бій Дивізію і тим знищив би її, а тим самим і знищив кадри Української Армії? Бо то була тоді (1918 рік і початок 1919 р.) одинока Дивізія, яка ставила опір большевикам і не заломалася ні при гетьманському перевороті, ні перед тим, ні по упадку гетьмана. А він і бої зводив, і Дивізію зберіг. Зберіг ядро Української Армії, її основоположників!

Усе це кажуть вояки Запорізької Дивізії.

Головний Отаман Симон Петлюра нібито не підписав наказу його розстріляти, а отаман Осецький довго вагався, чи той наказ підписати і підписав його під чиїмсь примусом. Це робота не наша, українська, а чиясь ворожа.

Такі й інші балачки відбувалися між вояцтвом Дивізії, не дивлячись на те, що на місце полк. Болбочана командиром Запорізької Дивізії був призначений генерал Сальський, людина енерґійна, досвідчена і поважана вояками. Якби були інші обставини, якби то не було під час переможного над большевиками походу на Київ, а була провадилась фронтова невдала війна — невідомо, чим ці балачки покінчилися б.

Відпочивши в Проскурові, ідемо на Білу Церкву. Тут знову завзятий бій з большевиками, завзятіший за попередні. Через ціле місто з боєм ідемо до станції Біла Церква. Тут большевики підвели більші і свіжі свої частини. Богданівці ідуть найтяжчим фронтовим ударом. Та большевики відбивають наш полк від станції і ми відступаємо з боєм на захід від міста. Там заломлюємо наступ большевиків і знову входимо до міста. По дорозі від касарень до станції, куди проходить наш полк, в одному місці із рури, що йшла поперек дороги і відпроваджувала воду, вилазить якийсь чолов'яга. Придивляємось: сотник Богудський, наш же богданівець. Брудний-пребрудний, в одному чоботі. Розпитуємо, що він тут робить, чи ловить щурі, а він відповідає, що добре нам сміятися, а він мало що не з того світу вертається і розказав свою пригоду:

— Ви пішли здобувати станцію, а я залишився з тачанками, що возили набої для полку, на вулиці, що веде від кошар до станції, бо на нозі відновилася стара рана і через неї не міг іти разом з вами. Ото ж, сиджу я на тачанці з набоями, коли з однієї хати, що навпроти, при дорозі, виходить господар і питає, чи не поснідав би я в нього. Сонечко вже височенько, а я сьогодні ні рисочки ще в устах не мав. Пішов я з господарем до хати, а господиня приготувала всього, як на Великдень, ще й пляшчина знайшлася. Сидимо собі, закушуємо. Слухаємо, як ви там пострілюєте та від часу до часу верещите, як навіжені. Це нам не перешкоджало. Уже зачинав я чути тепло і непевність в голові і в ногах. Нараз зауважуємо, що деякий час вже не чути ні вашої стрілянини, ні вашого вереску. Мене щось так ткнуло, витверезів, якби і одної чарчини не випив! Накидаю наопашки шинелю, без шапки, виходжу на ґанок і бачу, що по вулиці від станції до міста ідуть большевики. — Що робити? — думаю.

Сходжу з ґанку і разом з ними іду теж. На мене ніхто не звертає уваги. А що рана на нозі від руху порядно стала докучати, то потрохи від большевиків відстаю. Уже виходимо на вигін, видно страґани базару. Я уже порядно від них відстав. Оглядаюся назад, а там іде двоє большевиків,

Іван Лисяк-Рудницький

ЯК НАЙДОЦІЛЬНІШЕ ВІДЗНАЧИТИ ФРАНКОВІ РОКОВИНИ?

Нехай мені вільно буде висловити кілька думок з приводу статті Вол. Дорошенка „Перед Франковими роковинами" („Свобода", 12 і 13 серпня) та Комунікату Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці з 18-го серпня ц. р., присвяченого цьому самому питанню.

Професор В. Дорошенко, пригадавши, що стоїмо на порозі століття від Франкових уродин і сороկліття від його смерти, та слушно підкресливши величезний довг вдячности, покладений на всіх нас у відношенні до цього, після Шевченка, найбільшого сина української землі, закликує до гідного відсвяткування цього ювілею. Як найкращий спосіб для цього він пропонує видання вибраних творів Франка, „щонайменше в шістьох томах".

Ідея прекрасна, але кожному, хто сяк-так визнається в наших еміграційних видавничих відносинах, ясне, що цей плян нереальний, бо переростає наші фінансові й технічні спроможності. Тому ми не здивувалися, коли кілька днів після появи статті Вол. Дорошенка прочитали в офіційному Комунікаті АНТШ таку постанову: „Зладити вибір найцінніших творів Івана Франка в одному томі для широких кіл громадянства". Отже, замість пропонованих проф. Дорошенком шістьох томів — тільки один!

Президія АНТШ мусить плянувати в межах своїх наявних фінансових засобів. Проте саме тоді, коли засоби скромні, всяке діло повинно бути заздалегідь обдумане як найстараннїше, щоб забезпечити раціональне використання можливостей та максимальну ефективність почину. З цього погляду постанова АНТШ дає привід для деяких сумнівів.

Діло в тому, що вмістити „найцінніші твори" Франка в одному томі, навіть якби обмежитися тільки до поезії та белетристики, завдання майже невикональне. Існують книжки, друковані на тонкому папері, що вміщають тисячу чи більше сторінок у томі нормального формату. Але українських книжок друкованих цією технікою, досі взагалі, здається, не було. Отже говорю тут про том звичайного об'єму, скажімо на 300 сторінок. Іван Франко не залишив одного-двох архитворів, які давали б підсумок його життєвого доробку. Хто хоче ознайомитися з Шевченком та його добою, не може залишити на боці його повістей, щоденника, листування, малюнків, а все ж „увесь" Шевченко для нас в його „Кобзарі"... Зовсім інакше стоїть справа з Франком. Обдарований багатогранним талантом, письменник широких інтелектуальних горизонтів та різноманітних зацікавлень, він залишив цілу низку творів тривалої вартости в різних жанрах та з великим багатством тематики. На чому тут зупинитися редакторам проєктованого однотомника? Якщо їхньою метою буде, як на це вказує Комунікат АНТШ, дати повну силюету Франка-письменника (не говорячи навіть про Франка-критика, ученого й публіциста), то вони були б примушені показати зразки його творчости в наступних жанрах: більших поем, лірики, рефлективної поезії (жанр дуже характеристичний для Франка), віршованої та прозової сатири, роману, новелі й оповідання і театральних п'єс. Годі сумніватися, що всього цього в один том ніяк не упхати! Єдине, що редактори могли б зробити, це дати короткі уривки. Але Франко такий письменник, що рішуче не надається для антологічного трактування. Франко реаліст, а реалістична література вимагає широких полотен. Зокрема в романі це річ самозрозуміла. Але навіть Франкові оповідання укладаються в циклічні групи. Це саме доводиться сказати про його поезії. Напр. „Зів'яле листя" — це своєрідний роман у поезіях. Щойно в цілому такому новелістичному чи поетичному циклі показується ввесь задум автора. Якщо концепцію проєктованого однотомника буде, як це тепер заповідається, антологія з різних менше чи більше випадково зібраних фрагментів з творів Франка, то маємо всі підстави побоюватися, що така книга дала б тільки викривлений образ письменника. Крім цього можна передбачувати, що „широкі кола громадянства", що для них призначується ця публікація, не надто зацікавляться книгою, яка, замість принести субстанціяльну лектуру для людей з розвиненим смаком, подобатиме радше на шкільну читанку або принагідного декляматора.

Який вихід з цих труднощів? Треба зрозуміти, що однотомника не можна редагувати за тією самою концепцією, що шість томів. В останньому випадку можна б намагатися показати „цілого" Франка, очевидно не повне академічне видання його творів, але вибір важливіших, репрезентативних творів з усіх піль його літературної діяльности. Але, якщо це неможливо, редактори книги, не хотячи робити якогось „вінегрету", повинні самообмежитись. Треба поставити собі скромніше завдання, але в цих вужчих рямцях дати книгу своїм змістом сконцентровану та одноцілу. Одним словом, треба б зосередитися тільки на одній галузі Франкової творчости, але зате її розгорнути в належній повноті.

Тут негайно виринає питання, на якій сторінці спадщини Івана Франка було б варта зупинитися. Існують, очевидно, різні можливості. Було б приємно дістати до рук добрий том Франкової лірики, чи новель. Проте я вважаю, що найдоцільніше, щоб книга була цілком присвячена критичним, історично-соціологічним та політично-публіцистичним писанням Франка.

Ця пропозиція багато декого здивує своєю несподіваністю. Ми привикли бачити в Франка в першу чергу таки поета й белетриста, а не критика, соціолога та політичного мислителя. Якщо міряти абсолютними маштабами, не буде мабуть заперечень, що Франко найтриваліше записався в анналах української культури таки як „чистий" письменник. Проте ряд важких аргументів промовляє за тим, що в нинішній ситуації ми найкраще відзначили б Франкові роковини, коли б зосередили наші зусилля саме на небелетристичній і непоетичній частині його спадщини.

Досліди над розвитком українських політично-соціяльних ідей під Совєтами фактично заборонені. Це не є випадок, це спроба збоку окупаційного режиму заглушити самобутню політичну свідомість українського народу. Тому можна битися об заклад, що в нових виданнях творів Франка, що появляться в Україні з нагоди ювілейного року, критичні, соціологічні та політичні писання будуть жахливо спрепаровані. І саме тому відкривається велика шанса для скитальщини. Ми маємо нагоду поставити діло, яке в відношенні до всього того, що робиться під совєтським режимом, буде зовсім оригінальне й безконкуренційне та яке рівночасно буде найкращим, найбільш авторитетним запереченням тих усіх брехонь і перекручень, що їх на тему політичного світогляду Франка стараються поширити російські комуністи та їхні українські жертви.

За такою концепцією однотомника промовляють теж дальші арґументи. АНТШ, як наукова установа, повинно мати амбіцію дати таке видання творів Франка, що було б не тільки популярне, але що мало б теж свою наукову вартість. Оскільки власне критичні, історично-соціологічні та політичні Франкові писання найменше досліджені і для дослідника сьогодні найтяжче доступні, то перевидання їх, хоч би тільки в виборі, напевно знайде вдячну зустріч у всіх, хто цікавиться питаннями історії українського національного відродження в 19-му та на початку 20-го вв. І не треба боятися, що така публікація була б з фінансового боку особливо рисковна. Досвід останніх років учить, що може найкраще розходяться саме солідні книги історичного та політичного характеру. Врешті останній арґумент, так би мовити виховного характеру: Ідеї, формульовані Франком — політичним мислителем, мають не тільки музейний інтерес, але в великій мірі залишаються теж живі й актуальні сьогодні. Це не значить, що Франко, людина іншого покоління, може в усьому служити прямим дороговказом для сучасности. Але його ідеї можуть збагачувати та заплiднювати нашу теперішню думку у громадських справах та допомагати нам, що опинилися поза межами батьківщини, у виконанні трудної та відповідальної історичної місії: бути прапороносцями вільної української політичної мислі.

Котрі з Франкових критичних, соціологічних та політичних писань повинні ввійти до проєктованого тому? Не почуваюся на силах — дати навіть приблизно вичерпної відповіді, бо це вимагало б окремих підготовчих студій. Отже кидаю тільки кілька суґестій. Включити до видання варто кращі Франкові журнальні статті, головно з „Життя і Слова" та „Літературно-Наукового Вістника". Напр. у „ЛНВ" була надрукована знаменита стаття „Поза межами можливого", де Франко станув на захист ідеї української державної незалежности в тому часі, коли ця ідея багатьом здавалася ще чистою утопією... Не вільно теж забувати, що багато першорядних статтей було написано Франком польською та німецькою мовами. Франко роками був примушений заробляти на хліб насущний в польській пресі. Він сам пізніше зібрав і видав в українській версії ті свої статті з того періоду, що він їх уважав найбільш гідними пам'яті... Одна річ певна: редакторам книги ні в якому випадку не бракувало б матеріялу.

Коли б проєкт такого видання був зреалізований, то це був би найкращий монумент, що його українська еміграція може здвигнути Іванові Франкові.

ЗАКЛИК УКК

У СПРАВІ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ДІЛОВОГО РОКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ

Український Народний Фонд вступив у шостий діловий рік свого існування. За попередніх п'ять літ зібрані фонди дали поважні засоби для ведення національної праці — політичної, культурно-освітньої та суспільно-гуманітарної.

На цьому місці складаємо щиру подяку всім Платникам Національного Датку та Жертводавцям, що своїми шляхетними датками на Український Народний Фонд уможливили цю працю!

Проголошуючи новий діловий рік Українського Народного Фонду, уважаємо конечним звернути увагу українського громадянства на наступне:

Майже кожний тиждень, коли не кожний день, ставить перед Конґресовим Комітетом нові завдання і все нові вимоги, над якими неможливо перейти нечинно, бо це спричинило б українській справі велику шкоду.

Так, відразу після VI. Конґресу, коли в Сан Франсіско мала відбутись Ювілейна Сесія з приводу десятиліття заснування Організації Об'єднаних Націй, покликано до життя Спеціяльну Делеґацію УККА, яка виконала успішно поважну працю, демонстративно підкресливши перед цілим світом, що Україна стогне в большевицькій неволі та що український нарід на рідних землях і всі його діти, розсіяні по вільному світі, змагають до визволення України і відновлення її суверенної державности.

Щойно скінчилася наша акція на терені Сан Франсіско, як ми були поставлені перед важливим фактом „Конференції на вершинах" у Женеві. Знову було треба діяти! Екзекутива УККА ухвалила обширний меморіял, в якому з'ясовано та задемонстровано становище Конґресового Комітету, як репрезентанта та речника Американських Українців, до основних питань актуальної політики.

Цей меморіял вислано Президентові З'єдинених Держав Америки, секретареві державного департаменту в Вашинґтоні, а також іншим учасникам Женевської Конференції.

В дальшій програмі цієї акції, покликано до життя окрему Комісію в Женеві, яка з допомогою відпоручника Конґресового Комітету, використала присутність у Женеві численних журналістів з різних держав й улаштувала успішну пресову конференцію. На конференції з'ясовано вагу української справи, ролю і працю Конґресового Комітету та роздано, згл. розіслано журналістам відповідні друковані матеріяли. Конференція мала поважний успіх, доказом чого є численні голоси європейської преси.

З дальших акцій треба згадати активну участь представників Конґресового Комітету на конференції в справах міжнародної політики Колґейт Університету, Гемилтон, Н. Й., та на конференції Американського Університету в Вашинґтоні, що була улаштована частинно в Ню Йорку, Н. Й. Наша участь і виступи перед визначними політичними діячами, американськими та закордонними, мали великий успіх.

Цей короткий огляд цих кількох виступів Конґресового Комітету наглядно показує, що українська справа вимагає дуже пильної уваги та що Конґресовий Комітет мусить бути завжди готовий негайно, солідно і з гідністю виступати в її обороні.

Тим часом, і кожний дальший день приносить все нові проблеми й справи, які вимагають людей, праці та фінансових засобів. Зокрема, передусім від засобів залежить, чи ми, українці, можемо й зможемо виступати всюди там, де треба піднести голос в обороні українського народу та його визволення.

Але, крім цих суто політичних справ; маємо цілу низку вимог і потреб нашого внутрішнього життя, як справи української культури, шкільництва, молоді та інші пекучі питання нашого національного буття.

З огляду на це все, звертаємось нині до всього українського громадянства в Америці з отвертим закликом і щирим проханням:

ВИКОНАЙМО ВСІ СВІЙ ГРОМАДСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК!

Нехай кожний зложить свій Національний Даток за 1955 рік.

Українська справа стала нині голосною в американському світі, вийшла на широке поле міжнародної політики і є ділом нашої національної чести гідно утримати її на тому високому рівні!

Року Божого 1955, 5 вересня.

Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки:

Голова УККА:
Проф. Лев Е. Добрянський;

Президент УККА:
Дмитро Галичин;

Віцепрезиденти:
Антін Батюк, Степан Спринський, Іван Харамбура, Олена Лотоцька, Осип Лисогір.

Касієр: **Михайло Пізнак;**

Секретарі: **Ігнат Білинський, Теодор Миник.**

Головний правний дорадник:
Іван Ґ. Робертс.

Екзекутивний директор — Предсідник Політичної Ради:
Степан Ярема.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК І ПОЖЕРТВИ НА УНФОНД ПОСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ УККА АБО СКЛАДАЙТЕ НА РУКИ ЗБІРЩИКАМ ВІДДІЛІВ НА МІСЦЯХ!

АДРЕСА:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. BOX 721 Church St. Sta. — New York 7, N. Y.

У СОВЄТСЬКОМУ „ТЕАТРІ МАСОК"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

них народів військову індустрію. Наготовлять в достатній кількості водневих та інших супербомб. Переведуть чергову масову розправу над „буржуазними націоналістами" та іншими „ворогами народу". А тоді, озброєні від п'ят до голови, знову вернуться до політики Сталіна — політики малих агресій і льокальних воєн, щоб, згідно з наукою Карла Маркса, перейти нарешті з „царства необхідности до царства свободи" — кривавої різні в світових маштабах.

Тим часом у сприятливій атмосфері співіснування, при дещо піднесеній заслоні, на совєтській сцені відбуваються приголомшливі зміни. З-поза лаштунків із старого московсько-большевицького реквізиту витягають вже не раз уживані „демократичні декорації" і підготовляються до чергової дії. Совєтський „театр масок" переповнений глядачами. Цілий світ дивиться тепер на совєтську сцену. Кожному бо цікаво поглянути, як воно буде далі. Але не треба бути песимістом і думати, що державні мужі Америки і західнього світу, на яких лежить і які відчувають відповідальність за свої народи і за долю всього світу, не розуміють, що все це — лише лицедійство, і що під усміхненими масками акторів не людські обличчя, а вишкірені злобою фізіономії чекістів. В кожному разі, треба вірити, що фінал п'єси дописуватимуть не її автори з Кремлю.

В. С-ко

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

РИБА В „КАХІВСЬКОМУ МОРІ"

„Кахівське море", що постало внаслідок побудови Кахівського каналу, незабаром, — як твердять „Ізвєстія", — стане великим рибопромисловим районом півдня України. У це водоймище випускається цього року 130 тисяч плідників промислових порід риб: судака, сазана, ляща. Виловлюють їх в озері імени Леніна..

„ТВОРЧІ ЗВІТИ МАЛЯРІВ"

Під таким заголовком подають „Ізвєстія" вістку про те, що львівська філія Спілки радянських малярів влаштувала персональні виставки творів місцевих майстрів живопису, графіки і скульптури. У виставових залях філії показано понад сто графічних праця найстарішої малярки Ю. Краткохвилі-Відимської. Крім того, експоновано краєвиди і етюди маляра Г. Леонова. На виставці праць скульптора Е. Дзиндри було коло двадцяти творів, в тому числі портрет співака і „мужнього борця за мир" мурина Пола Робсона. Глядачі познайомилися з працями маляра В. Форостецького. У демократичних країнах, де мистецтво є вільне, мистці не потребують „звітувати" ні перед ким, крім себе самих. У Совєтському Союзі „звітування" перед партією і урядом — річ обов'язкова.

НАГОРОДИЛИ ТАКОЖ МУФТІЮ

Цими днями заступник голови Президії Верховного Совєту СССР вручив орден „трудового червоного прапора" голові Духовного управління мусулманів Середньої Азії і Казахстану муфтієві Ішану Бабахану ібн Абдулмаджихтану, нагородженому за „довголітню патріотичну діяльність і активну участь в справі оборони миру". Муфті подякував безбожницькому совєтському урядові за „високу нагороду" і заявив, що й надалі працюватиме з ентузіязмом „для скріплення дружби народів і встановлення на землі миролюбства і братерства".

В КОТРИЙ РАЗ УЖЕ „ВИПРАВЛЯЮТЬ" ПІДРУЧНИКИ?

Колегія міністерства освіти Української ССР обговорила питання про видання підручників для середніх і початкових шкіл. Видавництво „Радянська Школа" заплянувало до початку нового навчального року випустити підручники 102-ох назв, загальним накладом 29 мільйонів примірників. Як подає „Радянська Україна", „відповідно до завдань політехнічного навчання, цього року перероблено підручники з фізики й хемії, а також підручники з російської, української мови, історії середніх віків і літератури". На відміну від попередніх років, до їх складання запрошено вчителів міських і сільських шкіл, а також викладачів педагогічних інститутів.

● Президент Айзенгавер підписав ратифікацію Женевської умови з 1919 р. про поводження з жертвами війни. Сенат аж цього року ратифікував цю умову, і підпис президента, — це чиста формальність.

Етнографічний збірник українців в Юґославії

Найбільшим видавничим осягом бачкосримських українців є тричастинне видання народних пісень під наг. „Наша Писня. Зборнїк народних и популарних писньох югославянских руснох (зоз нотним укладом, текстами и музично-етноґрафичну научну документацию). Приготовел Онуфрий Тимко". Книжка І, видана в Руськім Керестурі, 1953, стор. XXXII+93+3 непаг. in 8° (містить 100 мелодій). Книжка II, там же, 1954, стор. XXXIII-LIV +93+3 непаг. in 8° (містить 100 мелодій чч 101—200). Книжка III., там же 1954, стор. LV—CXI +95+9 непаг. in 8° (містить 110 мелодій, чч 201—310).

Є це досить повний збірник мелодичних і текстових матеріялів бачко-сримських українців. Крім місцевих народних пісень поміщені в збірнику також народні пісні західньої, центральної і східньої України, принесені до Юґославії різними людьми і різними шляхами, далі пісні літературного походження, головно з Галичини і врешті пісні місцевого літературного походження, компоновані самими бачко-сримськими музичними діячами, уривки з їх сценічних п'єс тощо. Отже дуже різноманітний музичний репертуар українських переселенців у Юґославії. Безперечно, фіксація цього всього матеріялу не буде, особливо в майбутньому, без значення, проте музичного етнографа в першу чергу цікавлять справжні народні пісні в стислому розумінні слова. Відшукати їх у збірниках „Наша Писня" не важко. В кожній книжці на початку подаються докладні зауваги до кожної пісні, походження їх мелодій і текстів, взагалі історія кожної пісні, що для наукового використання цих фольклорних матеріялів має рішальне значення.

Коли абстрагувати від народних пісень з інших українських територій, від пісень літературного походження та від тих народних бачко-сримських текстів, що до них докомпоновано нові мелодії (здебільшого самим упорядчиком о. Онуфрієм Тимком), — то все таки у збірниках „Наша Писня" останеться 118 бачко-сримських пісень з автентичними народними мелодіями і текстами в місцевому діялекті. Цей цінний матеріял стоїть сьогодні до розпорядження музичним етнографам, які після простудіювання, зможуть дійти до далекосяглих висновків.

Специфічне становище бачко-сримських українців дало підставу впорядчикові о. Онуфрію Тимкову впровадити нове групування пісень, що його в етнографічних збірниках з корінних українських територій не могло бути. Увесь пісенний матеріял він ділить на 4 групи: А) найдавніші пісні, принесені з етнічних українських територій, ще при переселенні 1740—1840 років (20%), Б) пісні, утворені вже на території Бачки і Срима (52,1%), В) пісні принесені з України дяками, студентами, тощо, в новіших часах 1850—1950 (27,9%) і Г) давні карпатські мандрівні пісні, спільні для української, польської, моравської, словацької і мадярської пісенних культур. До встановлення повищих груп приходить автор шляхом порівняння свого пісенного матеріялу з матеріялами досьогочасних етнографічних збірників українських і чужонаціональних.

При дальшому порядкуванні пісень о. Тимко рішився на компромісову систему між об'єктивними науковими вимогами і практичними потребами своїх земляків; до останніх належить, напр., поділ матеріялу на пісні весільні („свадзебни"), чоловічі („леґіньски"), жіночі, дуети, „описові" тощо; визначення великими і малими буквами над окремими тонами мелодії дурових і мольових тризвуків, що ними рекомендується дану мелодію гармонізувати; в багатьох піснях доданий другий голос рівнобіжними терціями, або секстами, що для української народної пісенности мають дуже сумнівний характер і т. д. Можливо, що такі практичні потягнення впорядчик мусів допустити, щоб видання взагалі могло побачити світ. А втім, вони зроблені в такій формі, що музиколог має змогу вибрати з них чисто фольклорні елементи для наукових дослідів.

В II книжці „Нашої Писні" знаходиться студія о. Онуфрія Тимка над пісенним матеріялом збірника. Тут подані статистичні таблиці і аналіза текстово-поетичної сторінки пісень, їх силябічне групування (переважає коломийкова схема (8+6)/2) і відзначаються чисто музичні прикмети, як формальна побудова, метрика, тональності, лади, хроматизація і т. п. Як звичайно буває, при означенні середньовікових ладів автор не зміг уникнути деяких суб'єктивних інтерпретацій і не цілком зрозуміло вживає поняття дур-моль. В загальному автор застосовує у своїй студії методи акад. Філарета Колесси, а його висновки часто потверджує на бачко-сримському матеріялі. Підкреслює відсутність будь-якого спорідненя з російською народною музикою.

Студія написана бачко-сримським діялектом, а потім в короткому оформленні подана також у мовах: літературно-українській, сербській і французькій.

Крім головного впорядчика о. Онуфрія Тимка, співпрацювала над цими збірниками редакційна комісія в складі: Михал Ковач, Силво Костелник і Дюра Варґа.

Видання „Наша Писня" присвячене не тільки для заспокоєння місцевих культурних потреб, але з погляду на свої небуденні, дорогоцінні матеріяли (стан після двохсотрічного відірвання від материка!) має поважне значення для музичної етнографії. Горстку бачко-сримських культурних діячів поздоровляємо з цим осягом і ставимо за зразок іншим українським еміґраційним середовищам.

З. Лисько.
(„Християнський Голос").

ХРЕЩАТИЙ ЯР

Видавництво „Слово" оголошує передплату на нову книжку Докії Гуменної „Хрещатий Яр". Книжка ця барвисто малює живу історію Києва в роках 1941-43. Читач переживе ще раз незабутню бурхливу епоху останньої воєнної хуртовини. Цю книжку напевно захоче мати кожен українець, а зокрема кожен киянин, як частку свого власного буття.

Видавництво „Слово" звертається до всіх громадян із закликом передплатити „Хрещатий Яр" вже тепер і цим допомогти виданню, що реалізується виключно коштами й енергією авторки.

Книжка матиме 450 стор. Передплатники дістануть її вже цієї осени.

Умови передплати: три доляри у твердій оправі за один примірник. Останній термін передплати — 15 жовтня 1955 р.

Передплату висилати на адресу:

"SLOVO"
Box 32, Stuyvesant Sta.,
New York 9, N. Y., USA.

ГОСПОДАРСЬКІ ВІСТІ

СПЕКУЛЯЦІЯ ЦАРСЬКИМИ РОСІЙСЬКИМИ БОНДАМИ

На біржі в Ню Йорку ще й досі нотують царські російські бонди. Ці 1.000-долярові бонди продавано вже за ціну 1.88 доляра, але був час, що за них платили і 380 долярів. В цьому році ці бонди вартували від 41.25 доляра до 83.75 доляра, але під час Женевської Конференції були такі наївні спекулянти, що платили за 1,000 долярові бонди аж 127.50 доляра. Дехто гадає, що червоний російський уряд погодиться заплатити ту позичку, яку в ЗДА затягнув був ще царський уряд, а то тим більше, що той довг невеликий (450 міль. долярів), ще тому, що це зробило б добру пропаґанду Совєтам. Та інші фінансісти кажуть, що російські комуністи ніколи не погодяться звернути довг Америці, бо тоді того самого домагалися б Франція та Англія, а Франції винна Росія 3 більйони долярів, а Англії ще більше. Все заборгування царської і большевицької Росії виносить 38 більйонів долярів. В тому враховано і ту позику, яку затягнув СССР під час останньої війни (від ЗДА 11 більйонів долярів).

АМЕРИКАНСЬКА ПРОДУКЦІЯ АВТ ЗБІЛЬШИЛАСЯ НА 25 ВІДСОТКІВ, А ЕВРОПЕЙСЬКА НА 211

Крайова Промислова Рада обрахувала, що европейська автова продукція збільшується на багато швидше від американської. Впродовж шістьох років, це значить від 1948 до 1954 року, американська автова продукція збільшилася тільки на 25 відсотків, а в тому самому часі продукція авт в Европі зросла аж на 211 відсотків. Збільшенню европейської автової продукції сприяє та обстанова, що европейські країни мають можність експортувати свої авта, а американці не можуть цього робити, бо їх авта дорожчі внаслідок високої американської валюти та високих платень робітникам. Европейці вивозять на світовий ринок три чверті потрібних авт, а американці тільки одну четвертину. До другої світової війни американці продавали закордон майже 50 відсотків автової продукції. Тепер найбільше авт експортує Англія, на другому місці стоять ЗДА, а на третьому йде Західня Німеччина.

ЗРОСТАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКА ПРОДУКЦІЯ І ПРИБУТКИ, АЛЕ ЗРОСТАЄ Й ЗАБОРГУВАННЯ

Департамент торгівлі звітує, що в другій чверті цього року (квітень - травень - червень) продукція в цій країні зросла до нових рекордів, збільшилися також рекордово і прибутки американських громадян, але одночасно рекордово збільшується і заборгування громадян цієї країни. Тому недавно президент Айзенгавер і секретар торгівлі Сінклер Вікс висловили невдоволення з того приводу, що так дуже зростає заборгування американців. Продукція в другій чверті цього року збільшилася на 7 відсотків, прибутки зросли на 5 відсотків в порівнянні з тим самим періодом в мин. році. 30-го червня ц.р. Дирекція Федеральної Резерви повідомляла, що консумпційне заборгування становило 24,914,000,000 долярів, в чому кредитів на купівлю авт було 12,651,000,0000 долярів. Щоб стримати зріст заборгування, уряд наказав збільшити відсотки від тих позичок, яких уділяє Федеральний Резервовий Банк іншим банкам.

НЕДОСТАЧА СТАЛІ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПРОМИСЛІ

Американська продукція так багато зуживає сталі, що сталеварні не можуть продукувати стільки сталі, скільки потрібно. Привезену сталь негайно з тягарових авт беруть до фабрик, а деякі фабрики мають запаси сталі, які можуть вистачити тільки на кілька днів, якщо б не було нового привозу сталі. За всяку ціну треба збільшити продукцію сталі.

НИЗЬКІ СТАРЕЧІ ПЕНСІЇ НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЛЮДЯМ ПОКИДАТИ ПРАЦЮ

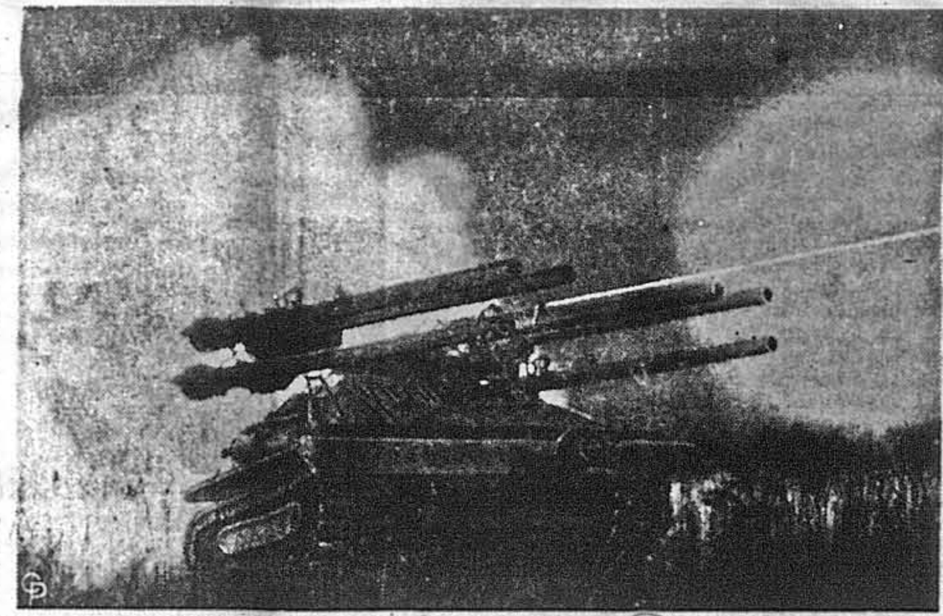
Проблема старечих пенсій стає дуже важливою справою в цій країні. При кінці 1954 року в ЗДА жило 13.900.000 осіб, які мали 65 або й більше років. Статистич Бюро передбачає, що через 20 років, це значить в 1975 році, таких осіб буде 20,-700,000, що буде становити 10 відсотків всього населення ЗДА. Коли американці доходять до 65-го року життя, то вони аж тоді стверджують, що їм важко відійти на емеритуру, бо їхня пенсія така мала, що вони мусіли б знизити свою життєву стопу. Збільшується пересічна довгота життя американців, але вони не можуть багато заощадити, бо на це не дозволяє висока життєва стопа і надто високі податки. Щоб люди мали фонди на старечі роки, то про це можна подбати різними способами: 1) збільшити старечі пенсії з соціяльного забезпечення. 2) Окремі підприємства могли б організувати старечі фонди для своїх працівників. Вкладки на ці фонди і на соціяльне забезпечення — це була б примусова форма ощадности, яка дозволила б людям покидати працю після 65-го року життя. Але покищо в цій ділянці суспільного життя дістьєся за старою фразою: багато говориться, але дуже мало в цій справі робиться.

Посмертна Згадка

ВОЛОДИМИР ШИБІНСЬКИЙ, член УНСоюзу Відділ 300 в Джанставн, Па., помер 9-го серпня 1955 р., в 56 році життя. Покійний родився в селі Береги Долішні, Зах. Україна. Полишив у смутку 2 братів Михайла і Николая. Похорон відбувся 12-го серпня при участи Родини, Членів і Знайомих з погребового заведення до Укр. Правосл. Церкви а відтак на Грендвю цвинтарі. — В. Н. П.!

Ф. Кавчак, секр.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОТИТАНКОВИЙ ВИНИЩУВАЧ

Морська піхота ЗДА одержала до диспозиції новий протитанковий винищувач „Онтос". На ньому вмонтовані шість рухомих 106 мм. гарматок. На фото: „Онтос" під час маневрування вночі на одній із військових баз у Квентико, Ва.

ВСЯЧИНА

АМЕРИКАНСЬКІ ЖІНКИ ВІДЗНАЧИЛИ 35-РІЧЧЯ НАБУТТЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ

Американські жінки в Вашингтоні 18 серпня відзначили 35-річчя набуття виборчих прав у цій країні. 18 серпня 1920 року стейт Теннесі як 36-ий стейт ратифікував 19 поправку до Конституції, яка дає жінкам право голосувати до Конгресу. 26 серпня 1920 року державний секретар проголосив цю поправку законом ЗДА. Під час відзначування тієї події з-перед 35-ти років жінки витягнули з своїх архівів ті транспаренти й плякати, з якими вони колись пікетували Вілий Дім, домагаючись для себе виборчого права. Американським президентом був тоді Вудро Вилсон.

ІТАЛІЙЦІ ПЛЯНУЮТЬ ЗРОБИТИ ШТУЧНУ ПІВНІЧНУ ЗІРКУ

Від липня 1957 року до грудня 1958 має бути так званий „Географічний Рік", під час якого американські вчені обіцяють пустити в повітря „штучний місяць", так званий сателіт землі. Італійські вчені плянують до того часу збудувати „Північну зорю", яку можна бачити тільки на Арктиці. Це буде штучна „Північна зірка", створена при допомозі радіових хвиль, випущених при допомозі окремих приладів в йоносферу. Ця штучна „Північна зірка", коли на неї дивитися з землі буде подібна до блискучої кулі десять разів більшої від місяця, коли він є в повні. Вона находитиметься на висоті 50-ох миль над землею і огріватиме обшир 4.000 квадратових миль.

НАЙМЕНШІ ЛЮДИ В СВІТІ

Два мандрівники, один француз і один швайцарець, подорожували по Західній Африці і знайшли там найменших людей, про яких досі ніхто нічого не знав. „Найвищі" між цими людьми є високі на дві стопи, це значить коло 60 цм. Вони мають темний колір шкіри, не вживають огню, їдять комахи, горіхи і всякі хробаки та овочі.

Урядові фахівці заявляють, що зменшується число захворінь на поліо

Вашингтон. — Уряд Публічного Здоров'я ЗДА повідомляє, що недуга поліо починає вигасати, бо щораз менше число захворінь на неї. В попередньому тижні число всіх нових захворінь на дитячий параліч виносило 2,033 випадки. В тижні перед тим число нових захворінь становило 2,289. Тільки в стейті Ню Йорк число нових випадків поліо збільшилося в останніх днях, і в останньому тижні виносило 272, а в попередньому тижні — 238. Також в стейтах Коннектикат і Ровд Айленд число нових захворінь трохи збільшилося. В цьому самому тижні попереднього року число захворінь на поліо виносило 2,101.

Нарід в Індо-Китаї хоче американської допомоги

Пномпенґ. — У одній з трьох країн Індо-Китаю, в Камбоджі, відбулись вибори, які яскраво доказали, що нарід в тій країні ставиться з найбільшими симпатіями до Америки та прагне її допомоги в боротьбі з господарськими й політичними труднощами. У Камбоджі, що нараховує 2½ мільйона мешканців, 910,000 управнених до голосування мали до вибору поміж партією, яку створив недавній король Нородом Шіганок, що свою політику оперув об американську приязнь, та опозицією. Щоб мати безоглядну більшість у парляменті, що має 91 посла, треба мати 46 послів. Партія Шіганока здобула в самій тільки столиці краю 35 послів не рахуючи виборчих округ в краю, звідкіль ще не надійшли докладні звідомлення. Головним предметом виборчої агітації „за" і „проти" була власне признана Америкою Камбоджі американська допомога у висоті 57 мільйонів долярів. Шіганок зрікся престолу в березні цього року на тлі спору з Невтральною Комісією, створеною після Женевської конференції для стеження за збереженням постанов перемир'я. До тієї Комісії належать Індія, Канада і Польща.

Закінчився страйк вантажників в нюйоркському порті

Ню Йорк, Н. И. — 30,000 робітників, які належать до Міжнародної Спілки Вантажників, дістали наказ від своєї спілки почати працю в 8-ій годині перед полуднем, 12-го вересня. Спілка видала цей наказ після того, як представники двопартійного комітету пообіцяли їй, що вона зможе предложити свої домагання щодо Портової Комісії перед Об'єднаним Законодатним Комітетом для Промислових і Робітничих Умов. Вантажники нарікають на Портову Комісію, яку покликали до життя стейти Ню Йорк і Ню Джерзі, щоб вона дбала про те, щоб не було злочинности в портах цих двох стейтів. На думку вантажників ця Комісія несправедливо трактує тих робітників, які давніше були карані за злочини, а тепер хотіли б повернутися до чесної праці. Відкликання страйку відбулося на кільканадцять годин перед тим, як суд мав видати законну заборону страйку. Спілка твердить, що вона „виграла", бо їй обіцяють вислухати її домагань, які вона має щодо поступовання Портової Комісії.

● 116-фунтова жінка з Вестпорту, Конектикат, загнала у став 200-фунтового інспектора здоров'я, який прийшов на санітарну інспекцію її подвір'я. Вона зажадала від нього леґітимації, а коли він не зміг виконати її вимоги, рішила викинути його з подвір'я. В процесі бурхливих переговорів сталося так, що інспектор опинився в ставку. Кінець справи такий: всі міські урядовціноситимуть при собі леґітимації.

● В Касабляниці, у французькому Марокко, серед білого дня хтось кинув бомбу в поліційне вантажне авто. Поранено 5 поліціянтів і одну жінку. Поліціянти, які їхали позаду цього авта малим „джіпом", відкрили вогонь по гурті, з якого впала бомба, і забили 5 осіб, в тому числі одну жінку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори С-ва Преч. Діви Марії Відділ 112 відбудуться в неділю, 18-го вересня по 3-ій і 4-ій Службі Божій, в церковній залі. Проситься вплачувати точно свої вкладки. — А. Купер, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка Відділ 83 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 17-го вересня, о год. 7-ій веч., в домі Т-ва У. А. Горожан під ч. 847 Н. Френклин вул. Просимо членів прибути на ці збори та вирівняти свої вкладки в противнім разі будуть суспендовані. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Трикартальні збори Б-ва св. о Николая Відділ 5 відбудуться в суботу, 17-го вересня, о год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу 25-06 — 31 Street. Просимо всіх своїх членів прийти на збори, бо є деякі справи до рішення. Просимо всіх українців, які не є членами УНСоюзу, щоб вписали себе і дітей в члени УНСоюзу. Довгуючих просимо заплатити свій довг. — М. Ливицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Варнич, секр.

ТАРЗАН, ч. 3539. Тягнуть за собою.

На наказ Узу, два вартівники вхопили волохатими руками Тарзана за плечі. Вниз! — прохарчали.

Тарзана тягнули під водою вздовж річкового каналу з дивовижною швидкістю.

Нарешті вони вирináли в просторій печері.